

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
«24» листопада 2022 р.

Протокол № 5

Проректор з навчально-
методичної роботи
проф. Воронидуб Р. М.



ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗІЇ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

освітньо-професійної програми
Дошкільна освіта

другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ПП 05

Київ 2022

Розробник програми:

Левінець Наталія Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Мельничук О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, в.о.директора
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради

Козак Т. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і
психології дошкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної
ради НПУ імені М.П. Драгоманова «22» червня 2022 року, протокол № 4

Голова НМР


(підпис)

проф.Вернидуб Р.М.

1. Пояснювальна записка

Програма навчальної дисципліни **«Організація інклюзії в закладі дошкільної освіти»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня магістра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Предметом навчальної дисципліни є науково-методичні, соціально-педагогічні та правові основи використання концепції освітньої інклюзії в системі дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: «Філософія освіти», «Освітня політика і лідерство», «Психолого-педагогічні технології», «Управління в системі закладу дошкільної освіти», «Проектування та методичний супровід освітнього процесу в ЗДО», «Інноваційні технології у професійній діяльності педагога дошкільної освіти», «Педагогічне партнерство з різними соціальними інституціями».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Організація інклюзії в закладі дошкільної освіти»* ознайомлення студентів з теоретичними та методичними аспектами використання поширених загальноприйнятих інклюзивних практик в системі дошкільної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни *«Організація інклюзії в закладі дошкільної освіти»* є:

- сформувати у студентів розуміння того, що інклюзія ліквідує бар'єри та сприяє рівності людей на основі всебічної їхньої участі та включення у всі сфери суспільства;
- ознайомити із законодавчою та нормативною базою, які регламентують вимоги «доступності» в Україні;
- схарактеризувати принципи освітньої інклюзії як запоруки впровадження інклюзивної освіти;

- розкрити особливості застосування концепції універсального дизайну в практиці дошкільної освіти;
- формувати навички щодо запобігання створення «нових бар'єрів» в освітній діяльності, передбачаючи від самого початку застосування принципів «універсального дизайну».

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПРН 8. Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.	КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.
2.	ПРН 10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.	КС-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами. вихователів, батьків, громадськості.
3.	ПРН 8. Виявляти і відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.	КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі

		дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.
--	--	---

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№п/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Всього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	СРС	Всього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	СРС
1.	Інклюзія у сфері освіти.	32	12	6	-	6	-	30	40	6	3	-	3	-	34
1.1.	Інклюзія як освітня модель.	12	4	2	-	2	-	8	12	2	1	-	1	-	10
1.2.	Освітня інклюзія: досвід успішних інклюзивних практик.	16	4	2	-	2	-	12	14	2	1	-	1	-	12
1.3.	ЗДО в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту.	14	4	2	-	2	-	10	14	2	1	-	1	-	12
2.	Організаційні засади діяльності закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.	48	14	6	-	8	-	34	50	6	3	-	3	-	44
2.1.	Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу дошкільної освіти.	14	4	2	-	2	-	10	16	2	1	-	1	-	14
2.2.	Моделювання інклюзивного	14	4	2	-	2	-	10	16	2	1	-	1	-	14

	освітнього середовища закладу дошкільної освіти.														
2.3.	Партнерство в інклюзії: складові діяльності команди супроводу закладу дошкільної освіти.	20	6	2	-	4	-	14	18	2	1	-	1	-	16
	Усього годин	90	26	12	-	14	-	64	90	12	6	-	6	-	78

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Модуль 1. *Інклюзія у сфері освіти.*

Тема 1.1. *Інклюзія як освітня модель.*

Інклюзія як соціальне явище та особлива форма навчання.

Основні поняття курсу. Взаємозв'язок соціальної та освітньої інклюзії.

Застосування концептуальних засад соціальної інклюзії в освіті.

Принципи та чинники інклюзії.

Ресурси для запровадження інклюзії в освіті.

Тема 1.2. *Освітня інклюзія: досвід успішних інклюзивних практик.*

Поняття «інклюзивна практика».

Розвиток «культури інклюзії».

Умови для освітньої інклюзії.

Організаційні та економічні важелі впливу на розвиток освітньої інклюзії в Україні.

Тема 1.3. *ЗДО в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту.*

Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти.

Розвиток інклюзивної політики ЗДО.

Функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.

Алгоритм створення інклюзивної групи.

Модуль 2. *Організаційні засади діяльності закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.*

Тема 2.1. *Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу дошкільної освіти.*

Індекс інклюзії – інноваційна управлінська технологія.

Мета використання «Індексу інклюзії». Стратегія розвитку інклюзивного закладу освіти.

Структура оцінювання створення й розвитку в ЗДО інклюзивного освітнього середовища: напрями та розділи.

Процес самооцінювання закладу освіти відповідно до критеріїв та додаткових запитань зазначених в «Індексі інклюзії».

Тема 2.2. *Моделювання інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти.*

Сучасні підходи до створення інклюзивного освітнього середовища.

Характеристика умов здобуття освіти дітям з ООП в інклюзивному середовищі.

Застосування концепції універсального дизайну у створенні інклюзивного освітнього середовища ЗДО.

Психолого-педагогічні аспекти проектування інклюзивного освітнього середовища.

Проектування педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 2.3. *Партнерство в інклюзії: складові діяльності команди супроводу закладу дошкільної освіти.*

Партнерство як провідний принцип забезпечення якості інклюзивної освіти.

Характерні риси командної роботи з дитиною з особливими потребами.

Завдання і напрями діяльності команди психолого-педагогічного супроводу.

Причини низької ефективності командної взаємодії в інклюзивному закладі освіти. Шляхи подолання.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- *методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; реферат, самостійні письмові роботи.
- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

- Методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання). Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

- Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання «один у одного»). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання «один до багатьох»).

- Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання «багато до багатьох»).

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізовується спілкування «студент-студент», «студент-викладач», контролюються знання студентів, але й здійснювати управління освітнім процесом.

Google Meet - проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікації і інших можливостей «Всесвітньої павутини».

Кожний модуль включає бали за опрацювання лекцій, практичних і семінарських занять, виконання самостійної роботи, модульної контрольної роботи.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен – 40 балів.

Поточна успішність – 60 балів.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу **Основні**

1. Вознюк О. Особливості професійної діяльності спеціалістів психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі: методичні рекомендації. Житомир: КЗ «ЖОППО» ЖОР, 2019. 68 с. URL: http://zippo.net.ua/data/files/2019/voznyuk_om_metod_rek.pdf
2. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посіб. / О.В. Гаврилов. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.

3. Данілявічутє Е. А., Літовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. Київ : А.С.К., 2012. 360 с.
4. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навч.-метод. посіб. / під заг. ред. Шинкаренко В. І. Київ : Плеяди, 2011. 100 с.
5. Інклюзивна група в ДНЗ. Рекомендації до облаштування простору. URL: <https://inkluzia.com.ua/inkluzivna-grupa-v-dnz.-rekomendatsiyi-oblashtuvannya-prostoru/>.
6. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
7. Колупаєва А., Таранченко О. Інклюзивна практика: технології навчання. Київ : Літера ЛТД, 2019. 160 с.
8. Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва. Київ : А.С.К., 2012. 192 с.
9. Компанець Н. М., Луценко І.В. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ. Київ, 2018. 66 с.
10. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Г. Ю. Кравченко, Г. О. Сіліна. Харків : Ранок, 2014. 176 с.
11. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Наказ МОН України від 08.06.2018 року № 609. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/61107/
12. Романова Н.Ф., Мельник І.П. Соціальне партнерство: навч.-метод. посіб. Київ : НПУ ім. М.Драгоманова, 2017. 238 с.
13. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку: колективна монографія у 2 частинах. Частина 1. Інституційні

- та особистісні аспекти впровадження в Україні./ за ред. С.П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. 352 с.
14. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти: монографія / наук. ред. М.Є Чайковський. Київ : Університет «Україна». 2019. 460 с.
15. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З. Київ : Плеяди, 2015. 76 с.
16. Четверікова Н.В. Інклюзивне навчання в ЗДО / Н. В. Четверікова ; упоряд. Т. А. Шаповал. Київ : Шкільний світ, 2018. 128 с.

Допоміжні

1. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової Еннс О. В. Київ, 2013. 128 с.
2. Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб. / Під заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. / Кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я. В., Найда Ю. М. Київ, 2012. 216 с.
3. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навч.-метод. посіб. / за заг. наук. ред. М. Ф Войцехівського. Київ : Плеяди, 2015. 172 с.
4. Богдан Т., Розумейко Н., Франчук Н. Особливості роботи вихователя ЗДО з дітьми дошкільного віку в умовах інклюзії. *Молодий вчений*, 10 (74), 2019. С.530-533. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-111>
5. Грищенко Г. Партнерська взаємодія як основа ефективного упровадження інклюзивного навчання в Україні / Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: акмеологічні засади, сучасні реалії. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (25 квітня 2019 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2019. С. 17-20.

6. Данілявічутє Е. А., Літовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. Київ: А.С.К., 2012. 360 с.
7. Індивідуальна програма розвитку. Методичні матеріали. Укл. Луценко І., Заєркова Н. Київ : Пляди, 2015. 24 с.
8. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.
9. Калашник В. Створення освітнього простору на основі індексу інклюзії / В. Калашник, О. Кудрявцева // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2016. № 2. С. 8-16
10. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: [монографія]. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2003. 292 с.
11. Кузава І.Б. Концептуальні засади розвитку процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2013. Вип. 23. С. 130-135.
12. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
13. Олефір Н. Особливості інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти. Нова педагогічна думка, 2019. № 2 (98) С. 143-146. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npd_2019_2_39.pdf.
14. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. К. : «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

15. Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія: навч.-метод. посіб. / Найда Ю.М., Ткаченко Л.М. Під заг. ред. Даниленко Л.І. Київ : Плеяди, 2014. 68 с.
16. Тельна О.А. Універсальний дизайн у навчанні як фактор інтенсифікації інклюзивної освіти. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 1 (324). Ч. II. 2019. С. 329-337.
17. Універсальний дизайн: практичні поради для кожного / Упорядники: Л. Байда, А. Стеценко, К. Баграмян. Режим доступу: www.ud.org.ua
18. Філанчук С. Інклюзія у ЗДО: досвід реалізації / С. Філанчук // Практичний психолог: дитячий садок. 2019. № 10. С. 36-39.
19. Харченко Н. 8 запитань про Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти / Н. Харченко. // Психолог дошкілля. 2019. № 12. С. 4-6.
20. Шамрай О.В. Індивідуальні консультації як фактор підготовки педагогів-дошкільників до роботи в умовах інклюзії / О. В. Шамрай // Імідж сучасного педагога. 2016. № 3. С. 54-55.